

1 משנה the זאגט:
אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח –
These are the grains that can be used to make מצה for the מצוה
of מצוה of אכילת מצה on פסח. There are three basic rules:

First, the מצה must be made from one of the five grains -
חטים, שעורים, כוסמין, שיפון, שיבולת שועל
Wheat, barely, spelt, rye and oats.

2 Second, it has to be something that is מותר for a person to eat,
such as דמאי, and מעשר ראשון when תרומת מעשר was already
taken, תרומה and הקדש that were redeemed, and חלה for a חלה.

However, טבל, and מעשר ראשון that מעשר was NOT
taken from, and הקדש that were NOT redeemed
cannot be used because it is אסור to eat them.

3 Finally, the משנה tells us a הלכה whose logic we will explain
later in the גמרא:
חלות תודה ורקיקי נזיר –
If somebody made מצה to be used for a תודה or for a נזיר
offering –
if it was for his own use, he cannot use it for the מצוה of אכילת
מצה, but if he had originally planned on selling it to
somebody else he can use it.

1 **משנה:**
אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח

1st
From one of the 5 grains

חטים שעורים כוסמין שיפון שיבולת שועל

2 **מותר**
Something that is מותר to eat

תרומה & חלה	מעשר שני & הקדש	דמאי & מעשר ראשון
For a חלה	That were redeemed	When תרומת מעשר was already taken

However

טבל & מעשר ראשון	מעשר שני & הקדש
Whose מעשר was not taken	That were not redeemed

Cannot be used because it is אסור to eat them

3 **חלות תודה ורקיקי נזיר**

Made for OWN USE	Made for SELLING IT
~~X~~	✓
אכילת מצה	אכילת מצה

4 After identifying some of the grains mentioned in the משנה, the גמרא asks:
 - הני אין אורז ודוחן לא, מנהני מילי
 How do we know that only these five grains, and not rice or millet, can be used to make מצה?

4

הני אין אורז ודוחן לא מנהני מילי

תבואה, שועל, שיפון, כוסמין, שעורים

דוחן, אורז

5 The גמרא answers that the פסוק juxtaposes the מצוה to eat מצה with the איסור to eat חמץ -
 - לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות
 to teach
 - דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה
 Only things that can become חמץ can be used for מצה, but flour of rice and millet never fully leaven so they cannot be used for מצה.

5

מצה   חמץ

שבעת ימים   לא תאכל עליו

תאכל עליו   חמץ

מצות

דברים הבאים לידי חימוץ
 אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה

Flour from Rice and Millet never fully leaven

6 ר' יוחנן בן נורי disagrees with our משנה, and says;
 - אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת ואדם יוצא בו ידי חובתו
 He holds that rice and millet are קרוב להחמין, which does not mean that it comes close to becoming חמץ without ever fully leavening; rather, it means that it becomes חמץ very quickly.

6

ר' יוחנן בן נורי

אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת ואדם יוצא בו ידי חובתו

דוחן, אורז

קרוב לחמין

7 אמר רבה בר בר חנא אמר ריש לקיש עיסה שנילושה בין ושמן ודבש אין - חייבין על חימוצה כרת
 One who eats bread made from flour mixed with wine oil or honey does not violate the כרת of חמץ.
 The גמרא suggests two possible reasons for this:

First, the פסוק juxtaposes the מצוה to eat מצה with the איסור to eat חמץ -

- לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות

To teach that only things that can be used for the מצוה of מצה, can become חמץ, and since these ingredients would turn the מצה into מצה עשירה, which is invalid for the מצוה of מצה it also cannot be חמץ.

7 אמר רבה בר בר חנא אמר ריש לקיש
עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש אין חייבין על חימוצה כרת

Only things that can be used for the מצוה of מצה, can become חמץ

מצה	▶	חמץ
שבועת ימים		לא תאכל עליו
תאכל עליו	↔	החמץ
במצות		

8 The גמרא rejects this possibility because we find that certain things, such as soaked bread, which cannot be used for the מצוה of מצה still can be חמץ!

Instead רב אידי בר אבין explains;

- מי פירות אין מחמיצין

Fruit juice, which includes wine, oil and honey, simply will not fully leaven the dough.

8 We find that soaked bread cannot be used for מצוה but is still חמץ !

רב אידי בר אבין
מי פירות אין מחמיצין

9 The גמרא now explains the חידוש in each of the items listed in the משנה that can and cannot be used for the מצוה of מצה:

First the items that the משנה said can be used:

דבמאי - since anybody can become poor by making all his possessions הפקר we allow מצוה to be made with דבמאי because הלל holds poor people can eat דבמאי.

we can use מעשר ראשון food that was taken from even though תרומה גדולה was never taken from it before taking the מעשר ראשון, as long as the מעשר ראשון was taken before the threshed grain was put in a pile.

we can use מעשר שני or הקדש that have been exchanged for money even if you didn't add the חומש, extra 25%, when redeeming it.

can use מצוה made from חלה or והכהנים בחלה ובתרומה - כהנים or matzah that can be equally enjoyed by all people.

9 **דבמאי**
 Since anybody can become poor by making all his possessions הפקר דבמאי holds poor people can eat דבמאי

ובמעשר ראשון שנמלה תרומתו
 As long as מעשר ראשון was taken before the threshed grain was put in a pile

ובמעשר שני והקדש שנפדו
 Even if you didn't add the required חומש when redeeming it

והכהנים בחלה ובתרומה
 Even though it is not מצוה שווה לכל אדם

10 Next the גמרא elaborates on the list of items we cannot use for מצה:

מצה: אבל לא בטבל - even טבל מדרבנן that is only חייב in מעשרות on a level, like produce that grew in an, עציץ שאינו נקוב, non-perforated flower pot, cannot be used for מצה.

מעשר ראשון ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו תרומה taken from it, since it is חייב in תרומה once it is piled up.

הקדש or מעשר שני שהקדש שלא נפדו - we can't use שני שהקדש, if it was improperly redeemed on land rather than moveable objects.

11 The גמרא asks where do we learn the idea that anything we may not eat, cannot be used for מצה?

12 The גמרא explains that it is based on the פסוק that says לא תאכל עליו חמץ - indicating that מצה can only be made from grain whose only potential for איסור is the חמץ of איסור, and not from items that have additional איסורים associated with it.

רבי שמעון explains that this rule only holds true if we assume רב ששת like רבי שמעון that אין איסור חל על איסור - a new איסור cannot take effect on an existing איסור, so once the grain has some other איסור like טבל, it can no longer have the potential to become חמץ. Consequently, it cannot be used for מצה.

רבנן said that even the רבנן who normally hold that an איסור can be חל on an existing איסור, would agree that טבל grain cannot be used for מצה because the requirement is that the grain used for מצה has ONLY the potential for חמץ, but not for any other איסור.

10

אבל לא בטבל

Even טבל מדרבנן which is only חייב in מעשרות on a רבנן level

ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו

Which was taken from a pile of grain that had not had תרומה taken from it

ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו

If they were not exchanged properly for coins that had a form on it, or in the case of הקדש - moveable objects

11

?

From where do we learn the idea that anything we may not eat, cannot be used for מצה?

12

לא תאכל עליו חמץ

can only be made from grain whose only potential for איסור is the חמץ of איסור

רב ששת

רבי שמעון

אין איסור חל על איסור

Once grain has some other איסור like טבל, it no longer has the potential to become חמץ

רבנן

איסור חל על איסור

They agree that טבל grain cannot be used for מצה because the grain used for מצה should not have any other איסור